

Els espais públics urbans i l'esport com a generadors de xarxes socials a les grans ciutats: el cas de Barcelona

2007
any de l'esport
de Barcelona

Els espais públics urbans i l'esport com a generadors de xarxes socials a les grans ciutats: el cas de Barcelona

Conèixer
Barcelona

REGIDORS I REGIDORES PONENTS DE LA COMISSIÓ DE CULTURA, EDUCACIÓ I BENESTAR SOCIAL DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA

Pere Alcober, president i regidor ponent d'Esports
Ricard Gomà, vicepresident i regidor ponent de Benestar Social
Montserrat Ballarín, regidora ponent d'Educació
Xavier Florensa, regidor ponent de Joventut
Carles Martí, regidor ponent de Cultura
Dolors Martínez, regidora ponent de Drets Civils
Pilar Vallugera, regidora ponent de Dona i igualtat d'oportunitats

Sector de Serveis Personals
M. Glòria Figuerola, gerent

Institut Barcelona Esports
Albert Soler, gerent

Equip investigador

Laboratori d'Investigació Social. INEF Catalunya

Direcció:
Núria Puig i Gaspar Maza

Responsable d'anàlisi urbana:
Francesc Magriyà

Treball de camp:
Xavi Camino, Gaspar Maza, Marcus Willcocks, Daniel Juan, Pili Díaz i Mar Borràs

Gestió del Projecte:
Nati Arnaiz i Anna Vilanova

Índex

1. Plantejament del projecte	5
2. La pregunta	6
3. Objectius	6
4. Mètode	6
4.1. L'observació	7
4.2. L'entrevista qualitativa	7
5. Resultats	7
5.1. Les condicions prèvies	7
5.2. Les xarxes socials	9
5.3. Relacions entre les xarxes	11
6. Interpretació dels resultats	12
7. Fonts	14

Els espais públics urbans i l'esport com a generadors de xarxes socials a les grans ciutats: el cas de Barcelona.

Edició:
Ajuntament de Barcelona

Coordinació de l'edició:
Anna Carné, Institut Barcelona Esports
Pep Gómez, Observatori Social Barcelona

Disseny gràfic i maquetació
Jordi Salvany

Impressió
Estudi 6, Arts Gràfiques

Dipòsit legal: B-19123-2007

1a. edició: abril de 2007

Tiratge: 500 exemplars

1. Plantejament del projecte

Un dels projectes prioritaris del Pla Estratègic de l'Esport de Barcelona, aprovat l'any 2003, és *afavorir la utilització de l'espai públic per a la pràctica de l'esport*. Es va considerar que això era molt important perquè la "pràctica esportiva als espais públics contribueix a convertir-los en un lloc de trobada i convivència, alhora que incideix positivament en la qualitat de vida dels ciutadans i ciutadanes" (Ajuntament de Barcelona, 2003:78).

Tot i que les observacions quotidianes fan pensar que les afirmacions contingudes en el Pla Estratègic són molt certes, la realitat és que en tenim poca informació. Malgrat que veiem que en la majoria d'espais públics urbans es fan activitats esportives espontàniament iniciades per col·lectius diversos, no sabem qui són aquests col·lectius, quines circumstàncies afavoreixen que ocupin aquests espais, si es donen conflictes entre grups diversos o, al contrari, si hi ha mecanismes d'autoregulació de la convivència, etc.

Aquestes i moltes altres incògnites són la raó per la qual vàrem decidir fer una recerca que permetés conèixer millor l'ús esportiu dels espais públics urbans i, d'aquesta manera, poder fer propostes que ajudessin a desenvolupar-los de cara al futur.

Durant el curs de doctorat 2004-05 de l'INEFC de Barcelona, es va dur a terme un estudi pilot en cinc espais públics de Barcelona, els primers resultats del qual es van publicar a la revista *APUNTS*, en el número 84 del 2006, amb el títol "L'espai públic i l'esport com a generadors de xarxes socials. El cas de la ciutat de Barcelona."

Durant el 2006, amb el suport de l'Institut Barcelona Esports (IBE) i l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR) i la col·laboració del Departament d'Antropologia, Filosofia i Treball Social de la Universitat Rovira i Virgili i el Departament d'Infraestructura del Transport i del Territori de la Universitat Politècnica de Catalunya, un equip del Laboratori d'Investigació Social de l'INEF de Catalunya va desenvolupar l'estudi en trenta espais més i, per tant, es van obtenir nous resultats.

Skater a la Guineueta

2. La pregunta

Com ja ha estat dit, i com ja recollia el Pla Estratègic, es considera que la pràctica esportiva als espais públics urbans és important perquè són punts de trobada que poden afavorir la convivència ciutadana. Per tant, l'anàlisi d'aquesta pràctica no ens interessa tant per l'activitat esportiva que s'hi desenvolupa o per les característiques dels espais, sinó per les xarxes socials que aquesta activitat (esport) en un lloc concret (espai públic urbà) pot generar. És així com tota la recerca ha estat encaminada a respondre la pregunta següent:

Quines són les xarxes socials generades per l'esport en els espais públics urbans de la ciutat de Barcelona?

3. Objectius

1. Identificar, conèixer i descriure totes les xarxes socials que hi ha a 30 espais públics de la ciutat de Barcelona, que componen la mostra en què s'ha basat la recerca.
2. Elaborar un catàleg digital on es referencien els resultats obtinguts.

4. Mètode

El caràcter interdisciplinari ha estat una condició fonamental durant el desenvolupament de la recerca. Hem comptat amb la participació de disciplines tals com la Sociologia, l'Antropologia, l'Urbanisme i el Disseny. D'aquesta manera, diferents punts de vista han convergit en un diàleg continu entorn

Frontó al Parc de les Aigües

de l'objecte de l'estudi que ens ocupa. La metodologia, com es podrà veure, ha estat totalment impregnada d'aquest tarannà.

Així, per assolir els objectius s'han emprat els dos mètodes següents: l'observació dels espais i de les activitats i les persones que les desenvolupaven i l'entrevista qualitativa a usuaris i persones amb alguna responsabilitat sobre els espais analitzats (educació, gestió, manteniment, jardineria, etc.).

4.1. L'observació

Mitjançant un protocol concret, s'han estudiat els 30 espais i s'hi ha fet un total de 263 observacions, en dates i horaris diferents, entre el gener i l'agost del 2006.

Les observacions s'han centrat especialment en aspectes com: quines persones o grups principals es trobaven als espais, què hi succeïa; on se situava la xarxa o grup principal; quan es reunien; com s'interrelacionaven o com es diferenciaven de les altres xarxes.

Respecte a l'espai físic, l'observació ha tingut per objecte identificar i constatar els elements infraestructurals dels espais que podien influir tant en el desenvolupament de les diferents pràctiques esportives com en altres activitats socials.

D'aquesta manera, l'observació ha volgut explicar el major nombre d'elements significatius, alhora que ha tractat els diferents espais com si fossin escenaris en els quals interactuaven persones, grups, elements físics i esport.

4.2. L'entrevista qualitativa

Hem fet 78 entrevistes per aprofundir els resultats obtinguts en les observacions i obtenir informacions que aquestes no podien proporcionar.

En aquestes entrevistes s'ha volgut recollir, d'una banda, el punt de vista dels actors-usuaris sobre els espais, les xarxes i els esports; i, d'una altra, visions més distants, procedents tant de l'equip investigador com de persones encarregades del manteniment dels espais, dels tècnics d'esports dels districtes o d'entitats gestores de projectes relacionats, és a dir, visions de persones que, tot i no participar en les xarxes socials i les pràctiques esportives, sí que tenen influència directa o indirecta en l'espai.

5. Resultats

Els resultats obtinguts, ordenats amb criteris classificatoris, s'han recollit en un catàleg que es pot consultar a Internet, al lloc web: www.inefc.net/barcelona/espaispublics/inefc/

5.1. Les condicions prèvies

Hi ha unes determinades condicions prèvies, associades a l'espai, que afavoreixen la formació de diferents xarxes socials. De la mateixa manera, les diferents xarxes associades a un esport utilitzen espais amb determinades condicions. Aquestes poden ser molt diverses, fins i tot oposades. Així doncs, podem trobar:

- **Les característiques físiques.** La forma de l'espai, les dimensions o la disposició del mobiliari urbà poden ser favorables o no per atraure determinats usuaris. Alguns poden cercar una zona visible que doni més seguretat i altres cerquen espais amagats.

- **L'accés.** En molts dels casos observats, la permeabilitat de l'espai amb relació als carrers que l'envolten és favorable per a que la gent, en general, utilitzi l'espai.

- **Gènesi.** La història sobre els usos d'un espai també pot ser una condició, favorable o no. Per exemple, un espai que abans de ser urbanitzat ja funcionava com a punt de trobada per a molts joves del barri, després de la instal·lació d'una zona esportiva té més probabilitats de continuar essent un punt de trobada per a ells. De la mateixa manera, un espai que tradicionalment ha funcionat com a frontera entre dues realitats socials molt diferenciades, una vegada urbanitzat, pot continuar essent un espai de frontera, sense ús.

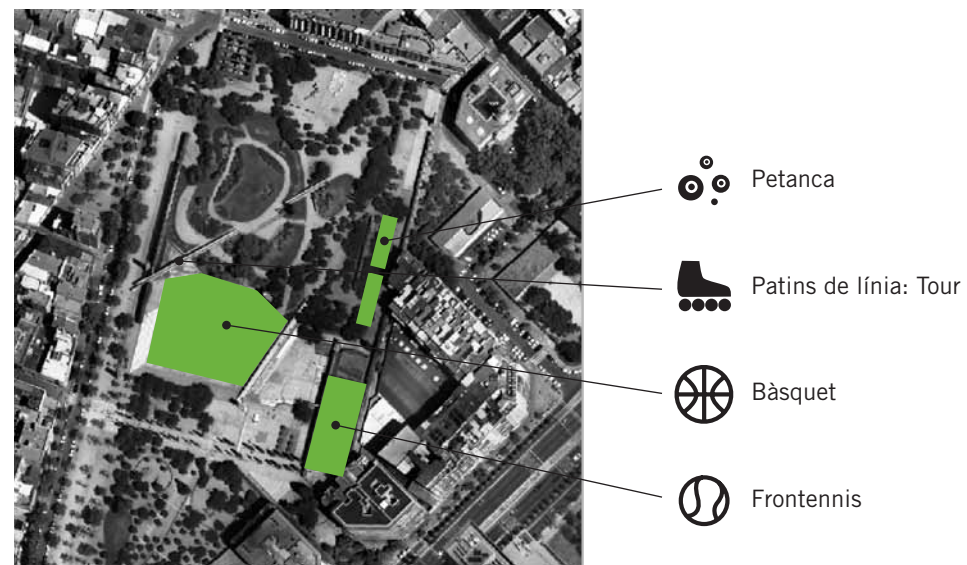
- **Les instal·lacions esportives.** Que hi hagi, o no, instal·lacions pot ser favorable per a unes xarxes i, per a unes altres, no. En molts dels casos observats semblen tenir major èxit els espais no especialitzats, que ofereixen possibilitats per al desenvolupament de diverses activitats. Així doncs, la polivalència de l'espai pot afavorir determinats usuaris i usuàries.

- **Les responsabilitats.** El tipus de gestió de l'espai, privada o pública, o si es tracta d'una gestió cedida a entitats del barri pot ser també favorable per a la formació d'unes xarxes socials o altres.

- **Context urbà.** Que es tracti d'un lloc de pas, proper a una àrea de centralitat comercial, o si és una zona perifèrica, allunyada dels habitatges, pot afavorir unes xarxes i, d'altres, no. En aquest sentit l'anàlisi de les mobilitats que es generen pot explicar el desenvolupament de diferents xarxes socials.

Segons F. Magrinyà (1998), podem analitzar les relacions socials que es donen en un territori segons el tipus de mobilitats que experimenten les persones. Podem distingir diferents mobilitats amb relació a quatre variables espacials, dues definides per la vinculació a l'espai (arrelament / desarrelament) i dues més definides per la realitat social que contenen (homogeni / heterogeni). Així, els actors associats a un arrelament territorial vincularan la majoria de les seves relacions socials a la mobilitat de veïnatge si l'estructura social del lloc on viuen és molt homogènia, com en el cas d'un barri obrer tradicional; o bé es vincularan a la mobilitat dual si l'estructura social és heterogènia, com en barris on conviuen diferents grups socials i culturals que no es barregen. En canvi, els actors que experimenten desarrelament espacial associaran la majoria de les seves relacions socials a la mobilitat fragmentada, caracteritzada per una xarxa de relacions que tenen lloc entre membres d'un mateix grup social en espais distants entre ells i, moltes vegades, d'accés restringit, com podria ser el cas d'un club social elitista o els qui practiquen *skateboarding*, que acostumen a trobar-se en espais diferents; o a la mobilitat de centralitat, típica dels centres de les grans ciutats, on la concentració d'activitat comercial, turística, d'hostaleria i restauració i l'aglomeració de gent que no viu en aquell espai, atreta per l'activitat que concentra, provoca experiències d'anomimat.

Parc del Clot

Rollers i bikers a la Mar Bella

5.2. Les xarxes socials.

Per definir què és una xarxa social partim del que ens proposa John Barnes (2003), quan diu que, en parlar de xarxa social, ens referim a un camp social en què cada persona està en contacte amb un nombre determinat d'altres persones, algunes de les quals tenen contactes directes entre elles i altres no. La imatge que l'autor té d'una xarxa és la d'un conjunt de punts alguns dels quals s'uneixen per línies. Aquests punts són les persones o, a vegades, els grups. Per la seva banda, les línies indiquen la interacció entre les persones.

La gran majoria d'investigacions sobre xarxes socials identifiquen dos grans tipus de xarxes entorn d'un "ego" (persona): en primer lloc, les formades per vincles familiars (biològics o adoptats) i, en segon lloc, les xarxes formades per diferents intensitats i situacions d'amistat (laborals, lúdiques, veïnals, escolars, d'immigrants, etc.).

La xarxa social es diferencia del grup social perquè, segons Elizabeth Bott (1990), aquest es compon per individus que es coneixen tots entre ells, tenen rols interdependents, objectius comuns i una subcultura que els distingeix. En conseqüència, es tracta d'una unitat menor que la xarxa i, per tant, una xarxa es pot compondre d'un o diversos grups.

Per tal de concretar l'adaptació d'aquestes teories sobre xarxes socials (famílies / amistat) al nostre objecte d'estudi, n'hem subcategoritzat els dos grans tipus a partir de criteris d'edat (adolescents, joves i adults, gent gran) i els diferents tipus d'esports que practiquen (jocs i esports tradicionals, moderns i postmoderns).

5.2.1. Xarxes de família.

En aquesta categoria, hi hem inclòs totes les xarxes de persones que tenen vincles familiars (biològics o adoptats).

Es caracteritzen principalment per grups d'infants acompanyats dels pares o mares que utilitzen l'espai públic els caps de setmana o les tardes de dies laborables per practicar activitats esportives de manera informal o lúdica. Practiquen tot tipus d'esports recreatius (*skateboarding*, patinet, patins, tennis de taula, pilota, bicicleta, frontó, bàsquet, vòlei, etc.) i el joc reforça els vincles familiars.

Normalment es tracta de veïns i veïnes de la zona propera a l'espai, però també poden venir persones d'altres barris de la ciutat.

Dins d'aquesta categoria podem incloure tant les famílies locals o autòctones com les d'origen immigrant (d'altres zones de l'estat espanyol o d'altres països).

5.2.2. Xarxes d'amics.

Aquesta categoria representa les xarxes de persones que es constitueixen per vincles d'amistat d'intensitats diverses i originats en diferents situacions (laborals, lúdiques, veïnals, escolars, immigració, etc.).

Els membres d'aquestes xarxes es troben per practicar diferents activitats físiques (jocs i esports tradicionals, esports moderns i postmoderns), alhora que reforcen els vincles d'amistat, n'originen de nous o en trenquen d'antics. Es componen, majoritàriament, d'homes.

Partint de les diferents característiques i dels costums, mobilitats i funcions que presenten les xarxes d'amics, les podem dividir en:

Xarxes d'amics adolescents. Aquestes xarxes d'amics acostumen a estar formades per nois i noies adolescents, entre 12 i 18 anys. Passen moltes hores a l'espai públic després de les jornades escolars. Tot i que poden ser mixtes, només els nois acostumen a practicar esport. Les relacions que es construeixen estan lligades a una mobilitat de veïnatge, de proximitat. Molts es coneixen del barri o de l'escola. No obstant, també arriben a experimentar mobilitats fragmentades i visiten altres espais de la ciutat, sobretot, quan practiquen esports postmoderns. La funció principal de la xarxa és la sociabilitat entre adolescents. Segons l'esport que practiquen, els podem subdividir en xarxes:

- d'esports moderns.
- d'esports postmoderns.

Xarxes d'amics joves i adults. Aquestes xarxes d'amics són les més heterogènies. La majoria estan formades per homes més grans de 18 anys i menors de 65. No obstant, n'hi ha que són mixtes, sobretot entre les que practiquen esports moderns o postmoderns. En la majoria de casos utilitzen ocasionalment l'espai públic per practicar esport. La xarxa representa una important font de capital social per als seus membres, en el sentit que moltes amistats que neixen practicant un esport en un espai concret s'acaben desenvolupant en altres activitats i espais. Les mobilitats que experimenten aquestes xarxes són molt variades: de proximitat quan utilitzen un espai molt proper als seus habitatges; fragmentada quan es desplacen per trobar-se a diferents espais de la ciutat; de centralitat quan utilitzen un espai que atreu usuaris de tot arreu i provoca la trobada inesperada amb gent desconeguda; i dual quan comparteixen l'ús de l'espai amb altres col·lectius molt diferents amb els quals es relacionen de forma molt distant. Algunes d'aquestes xarxes estan formades per immigrants estrangers que recreen activitats esportives i culturals pròpies del seu país d'origen; altres, estan formades per persones de diversitat de països; altres, les constitueixen persones que han nascut a la mateixa ciutat o barri, etc. Ara bé, tot i la gran diversitat que hi ha, les podem subdividir segons el tipus d'esport que practiquen:

- de jocs i esports tradicionals
- d'esports moderns
- d'esports postmoderns

Xarxes d'amics "gent gran". Aquestes xarxes es formen sobretot a l'entorn de jocs i esports tradicionals. La majoria dels seus components són homes, tot i que en alguns casos les dones també hi participen o bé només observen. Moltes vegades acaben constituint associacions o clubs esportius vinculats a l'espai de trobada del barri on viu la majoria. Així, acostumen a experimentar una mobilitat de proximitat, de veïnatge. En molts casos, es tracta més d'un grup social que no pas d'una xarxa social, ja que tots els membres es coneixen des de fa molts anys. En aquestes xarxes la recerca de salut física s'afegeix a la funció de capital social. Les hem subdividit en els següents tipus de xarxes:

- de jocs i esports tradicionals
- d'esports moderns

5.2.3. Altres xarxes.

Xarxes d'amics mixtes. Hi ha altres xarxes d'amics que són resultat de la combinació de les tres classificacions anteriors. Així, tot i que no és freqüent, hem estudiat casos en què es barregen diferents

categories d'edats. Entorn d'una pràctica esportiva moderna o postmoderna hem observat que es produeixen trobades entre **adolescents i joves i adults**, i entorn de jocs i esports tradicionals i esports moderns, barreges entre **gent gran i joves i adults** o, fins i tot, entre **adolescents, joves i adults i gent gran**.

Xarxes d'amics i famílies. D'altra banda, un cas destacable és la combinació que es produeix entre **xarxes d'amics i de famílies** quan es tracta de col·lectius procedents d'altres regions, països i cultures que fa poc que han arribat i que es troben amb l'objectiu principal de recrear activitats pròpies del seu lloc d'origen. Actualment a Barcelona és propi d'immigrants de països estrangers, però durant la dècada dels 70 i 80 del segle XX els immigrants de l'Estat espanyol també produïen aquesta barreja.

Xarxes d'amics d'iniciativa institucional. Aquestes xarxes socials només han estat identificades i requereixen un estudi amb més profunditat per conèixer-ne millor les característiques, costums, funció etc. No obstant, n'hem inclòs algun exemple en el catàleg. En línies generals, el que les diferencia de les altres és que la formació d'aquestes xarxes ha estat prèviament planejada per institucions públiques per aconseguir objectius molt concrets. Algunes són resultat de projectes d'intervenció social motivats per situacions considerades de risc d'exclusió social. Així, aquestes xarxes es construeixen entorn d'un o de diversos educadors o educadores que tenen l'encàrrec de dur a terme el projecte d'intervenció justificat per la valoració negativa o conflictiva que es fa de les relacions socials que es donen en l'espai. En aquests projectes, l'esport apareix com l'eina indispensable per aglutinar el sector considerat en risc d'exclusió social, generalment homes (adolescents i joves autòctons o d'origen immigrant), usuaris potencials del projecte. El seu desenvolupament requereix una dotació econòmica. Altres xarxes d'aquest tipus, tot i que més autònomes que les anteriors, han estat motivades inicialment per projectes de promoció d'alguna pràctica esportiva tradicional, com és el cas de les bitlles catalanes.

5.3. Relacions entre les xarxes.

En la majoria dels espais observats hi ha coexistència de xarxes. En alguns casos, unes i altres no es troben perquè cadascuna té ritmes temporals diferents. En d'altres casos, en canvi, sí que coincideixen. Acostumen respectar-se mútuament entre elles, amb relacions, en general, molt distants i codis de normes de relació no escrites. Algunes mantenen acords parlats sobre la distribució horària dels usos de l'espai.

En general, les formes de relació no són conflictives. Potser, en els inicis de coincidència, es varen produir friccions però s'ha arribat a acords (tenir cura de l'espai, deixar les coses com s'han trobat, etc.) destinats a facilitar la convivència. S'arriba a compromisos que, fins i tot, poden sorprendre com, per

Bolos leoneses a la plaça de la Clota

exemple, l'acord a què van arribar els *skaters* i els *bikers* que comparteixen la pista de *skateboarding* de la Mar Bella: la prioritat dels *bikers* per davant dels *skaters* els dimecres a la tarda.

Tot i així, durant les entrevistes, s'han fet referències a conflictes i baralles amb comentaris despectius o de queixa cap a altres grups. Sovint estan associades a grups de nousvinguts (persones d'origen llatinoamericà) o a grups a qui tradicionalment s'atribueixen etiquetes socials negatives (persones d'ètnia gitana, per exemple). Alguns dels responsables entrevistats (funcionaris, educadors socials o de carrer) han expressat certs temors que, en el futur, els conflictes augmentin a causa de la immigració estrangera, la cultura de les noves generacions i la pràctica de nous esports. Tot plegat pot fer molt complexa la convivència en els espais públics.

Ara bé, la realitat és que els conflictes o aldarulls que s'han donat fins ara són pràcticament anecdòtics en comparació amb la constatació d'una convivència harmònica en tots els espais observats. Per tant, pensem que és massa aviat per fer aquests pronòstics i, en el futur, els col·lectius d'usuaris i usuàries de l'espai públic ens podrien sorprendre amb processos d'autoregulació que mantinguin una convivència cívica positiva.

6. Interpretació dels resultats

Els primers resultats de la investigació ens indiquen l'emergència d'un camp de pràctiques esportives entorn de diferents espais públics on la importància no està en la consecució de determinats resultats esportius de rendiment o preparació física, sinó que rau en la connectivitat social que produeixen. Aquesta connectivitat és una conseqüència del caràcter totalment públic amb el qual es practiquen aquestes activitats esportives.

La importància d'aquests esports practicats a l'espai públic es troba en el fet que faciliten i promouen relacions socials, connexions, intercanvis, més que resultats competitius. Acaben, així, generant i estructurant xarxes socials de diferents extensions. Per aquest motiu contribueixen a la creació i al desenvolupament de diferents formes de *capital social* de caràcter urbà. Calculem que aproximadament unes 2.200 persones configuren les diferents xarxes socials que utilitzen els 30 espais públics estudiats. I entre aquestes 2.200 persones, no hi ha més de 500 dones. És per això que entenem que la pràctica esportiva en l'espai públic continua essent un àmbit social predominantment masculí.

Pensem que aquestes pràctiques esportives són en bona part una conseqüència de l'anomenat "estat del benestar" en una fase de desenvolupament avançat. En molts casos, la forma com es practiquen, el tipus de xarxa social que generen i l'impacte que produeixen són un reflex del que es defineix com a "postmodernitat", és a dir, relacions socials en les quals predomina un caràcter més o menys efímer, pràctiques individualitzades, basades en l'espectacularitat, promogudes per xarxes producti-

Equavòlei al Parc de l'Escorxador

Equavòlei a l'avinguda de l'Estatut

ves i comercials transnacionals, etc. I, al mateix temps, persisteixen aquelles xarxes socials més tradicionals, basades en relacions socials duradores, amb la recreació de pràctiques pròpies d'un origen comú, de jocs de tradicions ancestrals i populars, etc. El resultat d'això representa una confluència entre tradició i postmodernitat en aquestes pràctiques esportives que tenen en l'espai públic un lloc de trobada i de representació.

Aquestes xarxes socials entorn de l'esport i l'espai públic ens indiquen també la reactivació de nous tipus de relacions territorials associats a processos d'apropiació de l'espai públic –en el sentit de dret a l'ús de l'espai públic no de propietat–. Les reivindicacions veïnals durant la transició democràtica dels anys 70, 80 i 90 es basaven en la consecució de serveis per als barris (centres cívics, de salut, espais verds, transports públics, etc.). Els gestors i portaveus d'aquestes reivindicacions van ser, especialment, les entitats veïnals, que van acabar donant forma i gestionant el que podríem considerar com una primera etapa del "dret a la ciutat". Tot i que en molts casos continuen desenvolupant-se aquest tipus de reivindicacions, al segle XXI, en ple desenvolupament de l'estat del benestar, hem entrat en una segona etapa d'activació del "dret a la ciutat". En aquesta, ja no són les associacions de veïns o les entitats els principals promotors i interlocutors, sinó que, ara, poden ser altres tipus de grups que es constitueixen de formes molt diverses, entorn d'interessos particulars i lluiten i interveuen els seus esforços en reivindicacions d'un altre nivell. Per exemple, en aquest nivell podríem trobar les ONG, però també l'Associació Catalana de Surf, que s'ha mobilitzat per reivindicar el dret de mantenir a la ciutat una onada digna a la platja de la Barceloneta, que ha de desaparèixer amb motiu de la construcció d'uns dics de contenció de la sorra de la platja, o també l'Associació d'Amics de la Fuxi, que, motivats pel dret a la pràctica de l'escalada a la ciutat, després de llargues negociacions, van aconseguir la supressió de la prohibició i el reconeixement del camí de la Foixarda com a parc públic d'escalada.

Finalment, no podem obviar que tot aquests tipus de reivindicacions responen al mateix de sempre, al dret a un espai que no sigui només un espai de relacions comercials, de comunicació entre un punt i un altre de la ciutat o un lloc on gastar el temps lliure residual. Perquè la formació d'aquestes xarxes socials entorn d'activitats esportives en l'espai públic són una expressió de resposta a necessitats d'arrel antropològica com ja ens va assenyalar en el seu moment Henri Lefèbvre (1973).

"Les necessitats socials tenen un fonament antropològic; oposades i complementàries a l'ensem, comprenen la necessitat de seguretat i d'obertura, la de certesa i aventura, la d'organització del treball i la de joc, les necessitats de previsibilitat i d'improvisació, d'unitat i de diferència, d'aïllament i d'encontre, de canvis i d'inversions, d'independència (quan no de soledat) i de comunicació, d'immediatesa i perspectiva a llarg termini. L'ésser humà també té la necessitat d'acumular energies i la de gastar-les, i fins i tot malbaratar-les en el joc. Té necessitat de veure-hi, de sentir-hi, de tocar, de tastar, i la necessitat de reunir aquestes percepcions en un "món". (H. Lefèbvre, 1973: 123)

7. Fonts

Bibliogràfiques:

AJUNTAMENT DE BARCELONA, (2003): *Pla Estratègic de l'Esport*, Barcelona.

BARNES, John A. (2003): "Clase social y comités en una comunidad isleña noruega" a REQUENA, Félix (ed.) *Análisis de redes sociales. Orígenes, teorías y aplicaciones*. Centro de Investigaciones Sociológicas, Siglo XX. Madrid.

BOTT, Elizabeth (1990): *Familia y red social. Roles, normas y relaciones externas en las familias urbanas corrientes*. Taurus Humanidades. Madrid.

CAMINO, Xavi (2003): "Una apropiación informal del espacio urbano a través del deporte: La Fuixarda y la escalada" a X. MEDINA i R. SÀNCHEZ (eds.) *Culturas en juego. Ensayos de antropología del deporte en España*. Icaria-ICA, Barcelona.

CUESTA, Virgilio (1993): *Juego de bolos leoneses. Características y técnicas*. Virgilio Cuesta ed., Barcelona.

GARCÍA FERRANDO, Manuel i PUIG, Núria (2003): "Postmodernity and Inequality in the Sporting Habits of the Spanish Population". A FRIEDERICI, Markus; HORCH, Heinz-Dieter; SCHUBERT, Manfred (ed.): *Sport, Wirtschaft und Gesellschaft* (Esport, economia i societat), Schorndorf, Hofmann.

LÉFÈBVRE, Henri (1973): *El derecho a la ciudad*. Ed. Península, Barcelona.

LÉFÈBVRE, Henri (1976): *La production de l'espace*. Éditions Anthropos, París.

MAGRINYÀ, Francesc: (1998): "Urbanismo de redes y planeamiento urbano" a *Urbanismo, II. Tercera época*. Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos. Barcelona.

MAZA, Gaspar (2004): "El capital social del deporte". A Lleixa T., Soler S.: *Actividad física y deporte en las sociedades multiculturales. ¿Inclusión o segregación?* Ed. Ice- Horsori, Barcelona.

PUIG, Núria; VILANOVA, Anna; CAMINO, Xavi; MAZA, Gaspar; PASARELLO, Mariano; JUAN, Daniel; TARRAGÓ, Rafael (2006): "Els espais urbans i l'esport com a generadors de xarxes socials. El cas de Barcelona" a *Apunts. Educació física i esports*, (84), pp. 76-87.

REQUENA, Félix (1994): *Amigos y redes sociales. Elementos para una sociología de la amistad*. Centro de Investigaciones Sociológicas, Siglo XXI. Madrid.

RIERA, Joan, coord. (1991): Nova Enciclopèdia Temàtica Planeta (1990). *Activitat física i esport*. Editorial Planeta. Barcelona.

Pàgines web:

Ajuntament de Barcelona: www.bcn.cat

Àrea Metropolitana de Barcelona: www.amb.es

Institut Municipal de Parcs i Jardins de l'Ajuntament de Barcelona: www.bcn.cat/parcijardins

Col·lectiu de longboard de l'Avinguda Pearson: www.pearsonlongboards.com

Federación de Deportes de Inercia: www.fedei.com

Asociación Patinar Barcelona: www.patinar-bcn.org

Federació Catalana de Bitlles i Bowling: www.tbowling.es

Associació Catalana de Surf: www.acsurf.org

Federación Internacional de Pelota Vasca: www.fipv.net

Asociación Cultural La Tanguilla: www.latanguilla.com

